

Tisková zpráva

POVOLÁNÍ S PŘEVAHOU ŽEN JSOU MÁLO PRESTIŽNÍ, TVRDÍ STUDIE Z PEDAGOGICKÉ FAKULTY UK

Praha 8. 6. 2017 - Pokud jsou lidé požádáni o vyjmenování oblíbených spisovatelů, vybaví si téměř výhradně muže. Byly by výsledky jiné, pokud bychom se ptali na oblíbené spisovatele a spisovatelky? A jak prestižní jsou povolání, ve kterých je více mužů? Právě to zkoumala doc. PhDr. Irena Smetáčková, Ph. D. z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy ve svých studiích v rámci výzkumu Legitimizace stereotypů v české společnosti podpořeného Grantovou agenturou České republiky.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že povolání, v kterých reálně převažují ženy, jsou považována za méně prestižní. Sem patří například knihovnice, účetní, uklízečky, zubní laborantky nebo vychovatelky. „Za optimistické ale lze považovat, že i když si lidé často uvědomují, že se ženy netěší takové prestiži jako muži, uvádí, že oni sami si jich váží více,“ vysvětluje Smetáčková. Data k výzkumu byla vybrána od 642 osob z celé České republiky.

Nižší prestiž mají ženy i v profesích, kde se reálně vyskytuje více mužů. To se projevilo zejména u manuálních, technicky zaměřených a fyzicky náročných povolání, jako je zedník (tzv. modré límečky). „V doprovodných rozhovorech řada lidí uvedla, že si ženu v takovém povolání vůbec neumí představit. Hodnocení od mužů přitom bylo přísnější a kritičtější vůči femininně označeným povoláním (např. zednice) než hodnocení žen,“ doplňuje Smetáčková. Můžeme dokonce hovořit o tom, že muži mají tendence podceňovat ženskou práci.

Kromě dotazníků, které srovnávaly prestiž žen a mužů v různých povoláních, byly analyzovány také otevřené odpovědi od dalších 136 osob a s 20 lidmi byl veden kvalitativní rozhovor, při němž se zjišťovaly představy o typických osobách v jednotlivých kategoriích. „Jako kuchař se často vybaví Pohlreich nebo jiný šéfkuchař, kuchařku si většina lidí představí jako paní ve školní jídelně,“ říká Smetáčková.

Představy o povolání jsou formovány stereotypy, podle kterých mají muži a ženy pro některé profese lepší dispozice. Muži jsou vnímáni jako dominantní, racionální nebo soutěživí, kdežto ženy jsou spojované s pečovatelstvím a estetickým. Pokud si někdo zvolí povolání, které jde proti této stereotypní představě (když se například muž stane zdravotním bratrem nebo žena vědkyní), vzniká konflikt. Má-li ale člověk pro takové povolání ty správné schopnosti, bude v něm i navzdory těmto konfliktům zažívat jistě větší uspokojení, než kdyby se vydal do oboru, který ho nezajímá.

Jedním z posuzovaných povolání bylo i učitelství na základních školách. V první studii se ukázalo, že prestiž žen-učitelek byla považována za vyšší než prestiž mužů-učitelů. Ovšem v druhé studii, kde byli lidé přímo požádáni o srovnání žen a mužů, přiřadilo vyšší prestiž učitelům-mužům 39 % osob, učitelkám-ženám 38 % osob a 23 % osob považovala prestiž za shodnou. To naznačuje, že ženy nemusí být ve všech povoláních podceňovány oproti mužům a že je pro naše představy velmi důležité, jakým způsobem je pojmenováváme.

“Momentálně se vede diskuze o tom, jestli je dobré říkat učitelky a učitelé, tedy používat tzv. genderově citlivý jazyk. Většina odborné veřejnosti se kloní k názoru, že je to dobře, protože naše představy, které si na základě takového popisu utváříme, lépe odpovídají popisované realitě, ale zaznívají i opačné hlasy,” vysvětluje Smetáčková. Domnívá se, že používat genderově přiléhavý jazyk je vhodné, ačkoli některé tvary jsou neobvyklé a mohou působit nepřírozně (např. chirurgyně).

Kontakt:

Tomáš Bederka, vedoucí oddělení vnějších vztahů PedF UK

tomas.bederka@pedf.cuni.cz

+420 607 860 106

Poznámky pro editory:

Doc. PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D., působí na katedře psychologie Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Vystudovala Filozofickou fakultu UK a Pedagogickou fakultu UK v Praze, je autorkou knihy Genderové představy a vztahy. Zabývá se problematikou genderu ve škole, mezi její předměty zájmu patří sociální psychologie a pedagogická psychologie.